

Echo Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii

Kurytyba, numer 1 - 1/2009

Słowo rektora do Czcigodnych Księży, Sióstr zakonnych oraz Liderów wspólnot polonijnych

Po blisko 33. letnim kierowaniu Polską Misją Katolicką w Brazylii przez ks. mgr

Benedykta Grzymkowskiego TChr zostałem mianowany przez Konferencję Episkopatu Polski Jego następcą. Nominacja ta została potwierdzona przez Radę Główną Krajowej Konferencji Episkopatu Brazylii (CNBB).

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski - Arcybiskup Metropolita Józef Michalik w piśmie - z dnia 26 maja 2009 r. - pisze: „Uprzejmie przesyłam w załączniku kopię Konferencji Episkopatu Brazylii, potwierdzającego nominację Czcigodnego Księdza na Rektora Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii. Osobę Księdza Rektora oraz całe dzieło Polskiej Misji opiece Bożej polecam...”.

Z kolei przewodniczący Krajowej Konferencji Episkopatu Brazylii (CNBB) - Arcybiskup archidiecezji Mariana Geraldo Lyrio Rocha na pismo Episkopatu Polski (z dnia 12 grudnia 2007 r.) napisał (3 kwietnia 2009 r.): ...”Rada Stała Krajowej Konferencji Episkopatu Brazylii - CNBB, zebrana w Brasílii w dniach od 10 do 12 marca 2009 r., spełniając wymagania statutowe, zatwierdziła przedstawione nazwisko ks. dr Zdzisława Malczewskiego, z Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej w Kurytybie, na koordynatora Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii, na okres pięciu lat. Niech Bóg oświeca ks. Zdzisława w spełnianiu powierzonych mu misji, a dla migrantów polskich w Brazylii, przyzywamy błogosławieństwa i opieki Boga...”

Początków Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii należy się dopatrywać w nominacji ks. Ludowika Bronnego, przełożonego zgromadzenia księży Wincentynów, na misjonarza polskich emigrantów w Brazylii. Takim właśnie tytułem, zgodnie z Konstytucją Apostolską Piusa XII „Exsul Familia”, określano odpowiedzialnego za

duszpasterstwo etniczne w danym kraju. Na wniosek arcybiskupa Józefa Gawliny, ówczesnego opiekuna polskiej emigracji rezydującego w Rzymie, 4 lutego 1953 r. Kongregacja Konsystorialna mianował ks. Bronnego odpowiedzialnym za polskie duszpasterstwo w Brazylii.

Po blisko dwudziestoletnim kierowaniu Polską Misją Katolicką przez oddanych polskiej sprawie księży Wincentynów rektorat został przekazany księżom chrystusowcom. Pierwszym rektorem został mianowany ks. Paweł Piotrowski TChr. Nominacji dokonał biskup Władysław Rubin, delegata Prymasa Polski dla duszpasterstwa polskiej emigracji. Kolejnym rektorem został ks. Benedykt Grzymkowski TChr, obchodzący w tym roku złoty jubileusz kapłaństwa.

Zgodnie z motu proprio papieża Pawła VI „Pastoralis migratorum cura” z 1069 r. kapłan odpowiedzialny za duszpasterstwo etniczne w danym kraju nazwany był delegatem kapelanów lub misjonarzy migrantów.

Natomiast obecnie, zgodnie z obecnie obowiązującą Instrukcją „Erga migrantes Caritas Christi”, wydaną przed pięciu laty (3 maja 2004 r.) przez Papieską Radę do Spraw Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, kapłan odpowiedzialny w danym kraju za posługę duszpasterską na rzecz swoich rodaków nazywany jest koordynatorem.

Jednak w długoletniej praktyce Kościoła polskiego w posłudze naszym emigrantom poprzez zakładane Polskie Misje Katolickie, odpowiedzialny za duszpasterstwo polonijne w danym kraju nazywany jest rektorem.

Niech mi będzie wolno wyrazić - imieniem polskich kapłanów, sióstr zakonnych i społeczności polonijnej - szczerą i serdeczną podziękę Czcigodnemu Księdzu Benedyktowi za tyle lat posługi polskiej grupie etnicznej w Brazylii. Niech Bóg udziela Mu wiele sił i zdrowia w dalszym życiu kapłańskim na Niwie Pańskiej w Brazylii!

Społeczność polonijna w Brazylii szacowana na ponad dwa miliony osób dała Kościołowi w tym kraju wielu biskupów i setki księży i sióstr zakonnych. Aktualnie w tym kraju pełni posługę ponad trzystu księży diecezjalnych i za-

konnych oraz spora grupa siostr zakonnych z Polski.

Podjmując posługę - siódmego z kolei - rektora PMK w Brazylii pragnę być do dyspozycji duszpasterzy polonijnych oraz służyć polskim wspólnotom etnicznym w tym kraju. Niech PAN nas prowadzi i wspiera w tym dziele służby naszym siostronom i braciom należącym do wielkiej wspólnoty Kościoła Powszechnego!

RETROSPEKCJA

Przez 32 lata sprawowałem funkcję Rektora Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii. W 2007 r. złożyłem rezygnację i w maju 2009 r. Episkopat Polski wyzna-

czył na to stanowisko rektora w osobie ks. dra Zdzisława Malczewskiego, również chrystusowca.

Przyjąłem tę wiadomość z wielką radością, znam bowiem księdza Zdzisława od momentu jego przybycia do Brazylii, całą jego drogę kapłańską i duszpasterską wśród potomków polskich emigrantów, jego osiągnięcia naukowe, jego pracę pisarską i dziennikarską, jego umiłowanie charyzmatu Zgromadzenia, jego zaangażowanie w sprawę Kościoła, do którego został posłany. Wszystkie te osiągnięcia zdobyte usilną pracą, wytrwałością i głębokim życiem duchowym stawiają go w szeregu wybitnych działaczy polonijnych w Brazylii. Jego nominacja na Rektora Polskiej Misji Katolickiej jest uznaniem ze strony Kościoła w Polsce, a zatwierdzenie przez Episkopat Brazylijski stanowi potwierdzenie tego dobrego wyboru.

Chcę Księdzu Rektorowi pogratulować tej nominacji i życzyć, aby Chrystus Król i Jego Matka Królowa Polskiego Wychodźstwa, nieustannie towarzyszyły wysiłkom i pracy w służbie dla dobra Wspólnoty Polonijnej w Brazylii. Życzę również dużo sił i zdrowia dla sprostania wyzwaniom, które staną na drodze działalności Księdza Rektora. Szczęść Boże!

W bardzo krótkiej formie, chciałbym przypomnieć to co udało mi się dokonać w

okresie mojej działalności jako rektora. Działalność ta była skierowana w kierunku koordynacji wśród polskiego duchowieństwa pracującego w Brazylii, pomoc polskim koloniom, utrzymywanie ducha tożsamości wśród emigrantów, organizowanie wizyt polskich dostojników Kościoła i tego wszystkiego, co związane było z życiem społecznym i kulturalnym polskiej etnii.

Ważnym momentem dla polskiej społeczności było spotkanie z Ojcem św. Janem Pawłem II w Kurytybie. Zorganizowanie tego spotkania zostało powierzone Polskiej Misji Katolickiej.

Niemniej ważna była też wizyta w Brazylii Prymasa Polski, ks. kardynała Józefa Glempa, który odwiedził liczne polskie kolonie tak w wielkich miastach jak i w interiorze. Z kolei ważnym wydarzeniem była kilkakrotne odwiedziny ks. Arcybiskupa Szczepana Wesołego, Delegata Episkopatu Polskiego do Spraw Emigracji. Odwiedził on prawie wszystkie ośrodki polonijne w Brazylii. Ważnymi też wydarzeniami były wizyty ordynariuszy diecezji, z których pochodzili polscy misjonarze pracujący w Brazylii.

Okres Świąt Bożego Narodzenia był okazją do spotkań opłatkowych zwanych „Opłatek polskich księży i siostr zakonnych”, które zasadniczo odbywały się przy domu prowincjalnym księży chrystusowców; chociaż nie tylko. Odbywały się też sporadycznie inne spotkania.

Odwiedziny polskich księży na ich placówkach duszpasterskich, były realizowane od czasu do czasu.

Dla podtrzymania łączności między kapłanami i siostrami zakonnymi, przez trzy lata był wydawany Biuletyn Polskiej Misji Katolickiej. Informował on o ważniejszych wydarzeniach we wspólnocie polskiej; tak świeckich jak i duchownych.

W organizowaniu polskich świąt religijnych i narodowych wspólnie ze stowarzyszeniami polonijnymi, brała też udział PMK.

Niejednokrotnie kierowane były prośby do polskich organizacji o przysyłanie pomocy do nauki języka polskiego i innych

zamierzeń kulturalnych. Dwukrotnie były organizowane wycieczki do Polski.

Można na tę działalność popatrzeć z krytycznego punktu widzenia. Można było zrobić o wiele więcej. Trzeba jednak brać pod uwagę ograniczone ludzkie możliwości działania.

Chciałbym w tym miejscu serdecznie podziękować wszystkim polskim kapłanom tak diecezjalnym jak i zakonnym, wszystkim siostronom zakonnym, za współpracę w podejmowanych przedsięwzięciach, za dyspozycyjność i ofiarność, za okazywaną życzliwość i zaangażowanie. Chcę tu wymienić szczególnie siostry urszulanki Jezusa Konającego i siostry franciszkanki Rodziny Marii. Niech dobry Pan wynagrodzi wszystkim za wszystko.

Ks. mgr Benedykt Grzymkowski TChr

Prośba do Czcigodnych kapłanów posługujących Polonii: prześlij do rektora PMK nazwę kościoła, miejscowości i godzinę sprawowanej Mszy św. w języku polskim! Te i inne dane zbieramy do przygotowywanego sprawozdania dla Episkopatu Polski i Brazylii.

JUBILEUSZ 50. LECIA KAPŁAŃSTWA

W obecnym roku, w naszej polskiej wspólnocie kapłańskiej w Brazylii, trzech zasłużonych duszpasterzy polonijnych i lokalnych Kościołów świętuje piękny jubileusz 50. lecia kapłaństwa.

Dostojnym Jubilatam: ks. prałatowi Czesławowi Rostkowskiemu, ks. Benedyktowi Grzymkowskiemu TChr i ks. Stanisławowi Jarmrógowi TChr składamy szczerze gratulacje i najlepsze życzenia! Niech Chrystus Pan, Najwyższy Kapłan, w którego kapłaństwie uczestniczą tak aktywnie i z oddaniem, udziela Im swoich łask i obdarza mocą w dalszej służbie Ludowi Bożemu, tak wspólnocie polonijnej, jak wiernym tego kraju. Za wszelkie znaki wiernej służby i dokonane prace, tak w wymiarze duchowym, jak i materialnym, niech dobry Bóg wynagrodzi! Tradycyj-

nym, polskim zwyczajem, ale i z potrzeby serca życzymy: Szczęść Boże Czcigodnym Jubilatam na dalszą służbę w kapłaństwie!

Poniżej przedstawiamy sylwetki Dostojnych i Czcigodnych Jubilatów.

Ks. prałat Czesław ROSTKOWSKI

Syn Lucjana i Stefanii z Godlewskich, urodził się 5 lutego 1935 r. w Gorzejewie. W 1950 r. ukończył Szkołę Podstawową w Małkini. Następnie wstąpił do Niższego Seminarium w Różanymstoku, gdzie ukończył szkołę średnią w 1954 r. W latach 1954-1959 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży. 29 czerwca 1959 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa Czesława Falkowskiego. Po święceniach pełnił posługę duszpasterską w następujących fiach: Wyszonki, Rutki, Czarnia, Wysokie Mazowieckie, Ostrołęka i Grajewo. 7 lutego 1971 r. przybył do Brazylii. Początkowo pracował w rafii w Campo Largo (PR). W latach 1972-1977 pracował jako proboszcz w parafii São João do Triunfo. W tej rozległej parafii ozwiął działalność duszpasterską i organizacyjną. Pod jego runkiem zbudowane zostały dwie kaplice oraz piętrowa plebania. Z kolei, w latach 1977-1981, pełnił posługę proboszcza w parafii św. Błażeja w Kurtytybie. Ukończył budowę plebanii, zbudował dom parafialny (salon) oraz kaplicę w dzielnicy Vila Maria. W 1981 r. przeniósł się do stolicy ju, Brasílii. Do 1984 r. był proboszczem w parafii Matki Boskiej Zdrowia (*Nossa Senhora da Saúde*). Pod jego kierunkiem został zbudowany dom parafialny. W latach 1984-1996, jako proboszcz, pełnił posługę duszpasterską w stołecznej parafii katedralnej. Od 1984-1996 pełnił funkcję ekonomy i wikariusza generalnego archidiecezji w Brasílii. 19 stycznia 1988 r. Ojciec św. Jan Paweł II wał ks. Rostkowskiego prałatem honorowym. W 1990 r. otrzymał nominację na kanonika skiego. W maju 1996 r. otrzymał w Ambasadzie RP w Brasílii krzyż oficerski orderu Odrodzenia Polski, przyznany przez prezydenta RP. W tym samym roku został proboszczem parafii św. Judy Tadeusza w Brasílii i zajął się budową kościoła. Nowa świątynia została inaugurowana 27 maja 2000 r.

Ks. mgr Benedykt GRZYMKOWSKI TChr

Syn Stanisława i Leokadii, urodził się 20 kwietnia 1935 r. w Chełmży. Tam też ukończył szkołę powszechną. Następnie uczył się w Niższym Seminarium Towarzystwa Chrystusowego w Ziębicach; maturę eksternistyczną zdał w Po-

znaniu. Z kolei rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym (Seminarium Zagraniczne) Towarzystwa Chrystusowego w Poznaniu. 23 maja 1959 r. przyjął święcenia kapłańskie w archikatedrze poznańskiej. Następnie studiował romanistykę na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, uzyskując dyplom magistra literatury w 1964 r. Do chwili wyjazdu do Brazylii w 1966 r. był wykładowcą w Seminarium Zagranicznym w Poznaniu. Od stycznia 1967 r. pełnił funkcję kapelana Polaków w Rio de Janeiro. Dzięki jego staraniom została utworzona 8 listopada 1970 r. polska parafia personalna pod wezwaniem Matki Bożej Jasnogórskiej. W latach: 1970-1974 był proboszczem polskiej parafii personalnej w Rio de Janeiro. Podczas pobytu w tym mieście w latach 1968-73 był asystentem w Papieskim Uniwersytecie Katolickim, a w latach: 1970-74 był wykładowcą na fakultecie *Notre Dame*. W 1975 r. został mianowany prowincjałem Towarzystwa Chrystusowego w Brazylii i zamieszkał w Kurytybie. Funkcję prowincjała pełnił przez 9 lat. W 1976 r. został mianowany rektorem Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii. W działalności rektorskiej między innymi: organizował spotkania opłatkowe dla polskich siostr i księży pracujących w Brazylii, brał udział w pracach komisji przygotowującej wizytę papieża Jana Pawła II w Kurytybie w dniach 4 i 5 lipca 1980 r., przygotował wizytę Prymasa Polski, kardynała Józefa Glempa w Brazylii w 1984 r. Ponadto zajmował się organizacją wizyty arcybiskupa Szczepana Wesołego, delegata Prymasa Polski do spraw duszpasterstwa polonijnego oraz innych biskupów polskich. Ks. B. Grzymkowski TChr. zaangażowany jest w działalność „BRASPOL” – organizacji, której jest współtwórcą. Uczestniczył w życiu „Unii Stowarzyszeń i Organizacji Polskich Ameryki Łacińskiej” (w 1996 r. został wybrany wiceprezesem USOPAŁ). Oprócz tego brał aktywny udział w Kongresach Polonii latynoamerykańskiej (Argentyna – Urugwaj – 1993 r., Brazylia – 1996 r., Urugwaj – 1998 r., Brazylia – 2000 r.). W latach 1988-2001: proboszcz w parafii Balsa Nova (PR). Z kolei w latach 2002-2005: proboszcz w parafii św. Piotra i Pawła w Kurytybie. Od 2006 r. jest wikariuszem w parafii św. Jana Chrzyciela w Kurytybie. 7 maja 1996 r.

otrzymał w Ambasadzie Polski w Brasílii - z rąk ambasador RP., Katarzyny Skórzyńskiej - krzyż komandorski orderu Odrodzenia Polski. Od 1998 r. jest członkiem Rady Programu Polonijnego Centrum Studiów Latynoamerykańskich (CESLA) Uniwersytetu Warszawskiego. Ks. Benedykt Grzymkowski przetłumaczył monografię *Obecność Polaków i Polonii w Rio de Janeiro*, wydaną przez CESLA Uniwersytetu Warszawskiego w 1998 r. Pod koniec 2007 r. złożył rezygnację z pełnienia funkcji rektora PMK w Brazylii.

Ks. Stanisław JAMRÓG TChr

Syn Ignacego i Apolonii z domu Wawrzekiewicz, urodził się 25 kwietnia 1932 r. w Gliniku Dolnym. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w 1959 r. w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa

Chrystusowego w Poznaniu. 23 maja 1959 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa Antoniego Baraniaka w katedrze poznańskiej. W czerwcu 1959 r. rozpoczął pracę duszpasterską, w charakterze wikariusza, w parafii w Dolicach, na Pomorzu Zachodnim. Na zlecenie ks. dziekana Stefana Kaczmarka TChr. i ks. proboszcza Alfonsa Medyckiego TChr. zajął się pracami remontowymi kościoła parafialnego oraz kościołów filialnych. 1 sierpnia 1964 r. został przeniesiony do parafii pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w Szczecinie-Podjuchy. 1 stycznia 1966 r. włoskim okrętem pasażerskim dotarł do portu w Rio de Janeiro. Po miesięcznym pobycie w Camaquã (RS), został skierowany do pracy duszpasterskiej w Carlos Gomes, gdzie proboszczem był ks. Józef Wojda TChr. Po 9 miesiącach otrzymał skierowanie do parafii w Santana koło Cruz Machado (PR). W lipcu 1968 r. podjął posługę w parafii w Guarani das Missões (RS), gdzie pracował przez 9 miesięcy. Na propozycję przełożonego ks. Stanisława Nowaka TChr. został rektorem Niższego Seminarium Duchownego w Camaquã. Funkcję tę pełnił tylko trzy dni, ponieważ otrzymał nominację na ekonoma prowincji przesłaną przez przełożonego generalnego z Poznania. Jako ekonom zajął się uporządkowaniem archiwum zgromadzenia w Brazylii. W tym czasie, wraz z ks. Stefanem Kucharskim TChr., odwiedzał Polaków w parafiach, gdzie proboszczami byli księża nie znający języka polskiego. Pod koniec drugiego roku pełnienia funkcji ekonoma, na prośbę braci maryistów, został ich kapelanem w Mendes koło Rio de Janeiro. W styczniu 1972 r. otrzymał nominację na proboszcza nowo utworzonej parafii pod

wezwaniem św. Piotra i Pawła w Kurytybie. Wynajęto od władz oświatowych Kurytyby nieużywany budynek szkolny, gdzie po przeprowadzeniu remontu, odbywały się katechezy, a także kursy przysposobienia zawodowego (murarski, stolarski, elektryczny). Pod kierunkiem ks. Stanisława Jamróga TChr. dokończono budowę plebanii, a także zbudowany został dom parafialny (salon). Z kolei zbudowano kaplicę pod wezwaniem św. Jana Bosko oraz położono fundamenty pod przyszły dom parafialny. Aktualnie jest to już samodzielna parafia, gdzie pracują księża diecezjalni. We wspomnianej parafii zajął się organizacją grup rodzin oraz wprowadzaniem praktyki dziesięciny. W lutym 1981 r. został przeniesiony do parafii w Cruz Machado, w diecezji União da Vitória (PR). Pod jego kierunkiem zostało zbudowane centrum katechetyczne. W 1982 r. odbyła się w parafii peregrynacja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Obraz został подарowany Polonii brazylijskiej przez papieża Jana Pawła II podczas Jego wizyty w Kurytybie w 1980 r. W lutym 1987 r., wraz z proboszczem parafii ukraińskiej i pastorem wyznania luterańskiego, zorganizował uroczyste obchody 75-rocznicy kolonizacji regionu Cruz Machado. W marcu 1987 r. został przeniesiony do parafii w Campo do Tenente (PR). Dzięki jego staraniom został zbudowany dom dla sióstr ze zgromadzenia służeńniczek Maryi (pleszewskie), przeprowadzono reformę i powiększenie kościoła parafialnego. Ponadto zbudowano kilka murowanych kaplic, salonów oraz duże, nowoczesne centrum katechetyczne. Tak jak w poprzedniej parafii, tak też i w Campo do Tenente, ks. Stanisław Jamróg TChr. wprowadził zwyczaj sprawowania Mszy św. dziękczynnej za pomyślne zbiory (polskie dożynki). Od 2002 r. rezyduje w domu prowincjalnym chrystusowców w Kurytybie.

PATRZĄC Z ODDALI. DUSZPASTERSTWO POLONIJNE W BRAZYLII

Uważam, że należę do grona szczęśliwców, którym dane było pracować na rzecz Kościoła lokalnego w Brazylii. Choć był to krótki okres, trwający zaledwie pięć lat (2000-2005), to mimo wszystko, odnoszę wrażenie, że dane mi było doświadczyć czegoś zupełnie nowego. Oto inny kontynent, kraj, język, historia, kultura i tradycja, niemalże w oka mgnieniu, zostały mi podane jak na talerzu, abym mógł rozkoszować się nieznaną mi rzeczywistością. Ten ubogaczający dar zmienia sposób patrzenia na drugiego człowieka, który jest podmiotem duszpasterstwa. Trzeba jednak przy-

znać, że bardzo często nie uświadamiamy sobie daru, jaki otrzymujemy pracując na misjach. Analizując moje osobiste doświadczenia pracy polonijnej w Brazylii i w Wielkiej Brytanii chciałbym jedynie zwrócić uwagę na dwie zasadnicze różnice między duszpasterstwem polonijnym w Brazylii, a rzeczywistością w Wielkiej Brytanii.

Pierwszym i zasadniczym czynnikiem wyróżniającym duszpasterstwo polonijne w Brazylii wydaje się być fakt, że duszpasterz nie spotyka, nie ma już styczności z pierwszymi świadkami, którzy mogliby dniem i nocą opowiadać o swoich przeżyciach, związanych z wyjazdem, tułaczką i pierwszymi etapami akomodacji w nowym nieznanym miejscu. Ten etap już minął, pozostały bogate źródła dokumentujące ten okres. Zaangażowany kapłan spotyka jedynie tych, którzy relacjonują zasłyszane opowiadania, opinie, historie od swoich bliskich lub znajomych. Ponadto, należy wyróżnić osoby, które, z różnych racji, interesują się historią etnii polskiej pod Krzyżem Południa. Natomiast, duszpasterz pracujący w Wielkiej Brytanii, przynajmniej do otwarcia granic w 2004 roku, od kiedy to Polacy masowo przybywali do nowych miejsc w zjednoczonej Europie, był skazany, aby nieustannie wysłuchiwać relacji osób, które przeżyły dramat deportacji i gehenny na obcej i nie ludzkiej ziemi, koszmar wojny, wędrówki, rozłąki, walki na froncie, pobyt w różnego rodzaju schroniskach, obozach, czy sierocińcach, itd. Biorąc pod uwagę przemijanie oraz postępującą demencję, szczególnie starszego pokolenia, które – trzeba to podkreślić – zakładało i troszczyło się o rozwój polskiego duszpasterstwa, skazuje swego duchowego opiekuna na repetytywność znanych już relacji, co z kolei prowadzi do pewnego typu znużenia, zniechęcenia, braku otwartości na poznawanie nowych ludzi, którzy – nota bene – będą powtarzać znane już człowiekowi historii z ich życia.

Drugim zasadniczym elementem brazylijskiej praktyki duszpasterskiej, wydaje się być, nieustanny dynamizm i ewolucja form pracy na rzecz rozwijania i propagowania polskości, które muszą być dostosowane do mentalności często wieloetnicznej i wielorasowej parafii, gdzie spotykamy osoby o polskim rodowodzie etnicznym. Aby podtrzymywać polskość: kulturę, język, tradycje i zwyczaje przodków, w bardzo wielu wypadkach, to kapłan musi sam zrozumieć, że ta praca ma sens. Potrzebuje się wysilić – a to niestety kosztuje wiele nerwów i czasu – aby zachęcić i przekonać już Brazylijczyków polskiego pochodzenia, że podtrzymywanie tradycji ich przodków ma sens, niezależnie w jakim języku będzie to się dokonywało. Natomiast w Anglii, to żyjący jeszcze przedstawiciele „świadków” jak i mała grupa osób przynależących do pierwszego pokolenia

Polaków urodzonych w tym kraju, biorąc pod uwagę ich patriotyczne wychowanie i formację, można to zauważyć, iż sami czują potrzebę, aby podtrzymać to, co stanowiło i stanowi istotę ich przynależności do polskiej grupy etnicznej: nauka języka, historii Polski, religii, kultury, itd.

Kończąc moje spostrzeżenia, chciałbym jedynie dodać, że brazylijskie realia wymagają więcej trudu i odwagi duszpasterskiej, aby uwierzyć, że warto po 140 latach od przybycia pierwszej grupy emigrantów polskich do Brazylii, rozbudzać w sercach wiernych potrzebę pielęgnacji języka i kultury polskiej w środowisku portugalsko-języcznym. Aby to się stało, na pierwszym miejscu, sam duszpasterz winien być przekonany o celowości swej misji i posługi na rzecz duszpasterstwa polonijnego w Brazylii.

Ks. mgr Grzegorz Koziński TChr – Anglia

RADA MUNICYPALNA KURYTYBY UCZCIŁA 140 LAT POLSKIEJ IMIGRACJI W BRAZYLII

Wieczór 26 lipca 2008 r. w Kurytybie. Pada zimny deszcz, smagający przenikliwym wiatrem co odważniejszych przechodniów. W centrum miasta usytuowany jest pałac „Rio Branco”, w który mieści się siedziba Rady Municipalnej. Właśnie do tego pałacu, pomimo dokuczliwego, zimowego deszczu, udają się przedstawiciele tutejszej Polonii, aby uczestniczyć w podniosłej uroczystości. Na wniosek Tito Zeglin – radnego o polskim rodowodzie i pełniącego funkcję wiceprzewodniczącego Rady Municipalnej, odbywa się tego właśnie wieczoru uroczysta sesja tejże Rady, aby uczcić 140. lat polskiej imigracji w Brazylii. Rada Municipalna Kurytyby składa się z 38 członków. Wniosek Tito Zeglina poparło 37 radnych. Wśród nich można spotkać jeszcze parę nazwisk polsko brzmiących. Innego wyniku decyzji radnych nie można było się spodziewać. Boć przecież polska grupa etniczna w Kurytybie, jak zresztą, i w całym stanie Paraná jest najliczniejszą wśród tylu grup etnicznych tworzących piękną mozaikę tutejszego społeczeństwa.

Sala posiedzeń Rady wypełnia się zaproszonymi gośćmi. Spoglądając na ich twarze, dostrzegam wielu znajomych, jak również zaprzyjaźnionych osób polskiego pochodzenia. Nie brakuje także sympatycznych Brazylijczyków zaprzyjaźnionych, czy też spokrewnionych z tutejszą społecznością polonijną. Wśród zebranych znajduje się kilkanaście osób o polskich korzeniach, których zaprosiłem z mojej parafii św. Jana Chrzciciela, położonej w dzielnicy Tingui, gdzie nie brakuje potomków naszych odważnych wy-

chodźców. Wśród zasiadających w sali posiedzeń można było dostrzec habity sióstr ze zgromadzeń zakonnych, które od początku osadnictwa polskiego towarzyszyły naszym imigrantom na tej gościnnej, czerwonej, ale i trudnej ziemi brazylijskiej: franciszkanki Rodziny Maryi, wincentynki. Wśród wymienionych sióstr jest też grupa sióstr szarytek, które już w okresie powojennym zasiliły szeregi polskich misjonarzy w tym kraju. Nie brakuje i przedstawicieli zgromadzeń męskich, które od pierwszych lat osadnictwa polskiego wspierały naszych imigrantów: werbiści i misjonarze św. Wincentego, a także i tych, którzy dotarli później: chrystusowców i marianów. Wśród zebranych jest też biskup polonijny Ladislau Biernaski - wnuk polskich imigrantów, ordynariusz nowoutworzonej diecezji São José dos Pinhais, której terytorium do niedawna należało do archidiecezji kurytybskiej.

Uroczystość rozpoczęła się od zaproszenia do stołu prezydialnego przedstawicieli miejscowych władz i instytucji. Po odśpiewaniu hymnu brazylijskiego przewodnictwo uroczystej sesji obejmuje wiceprzewodniczący Rady Municipalnej Tito Zeglin. Zgodnie z regulaminem Rady, aby móc wygłosić swoje okolicznościowe przemówienie, przekazuje przewodniczenie sesji radnemu Tico Kuzmie - również przedstawicielowi młodego polonijnego pokolenia. Tito Zeglin, po wypowiedzianych słowach powitania skierowanych do zasiadających przy stole prezydialnym i licznie zebranych w sali posiedzeń, wyjaśnia dlaczego wybrano datę 26 na dzień hołdu, jaki Rada Municipalna pragnęła oddać zasłużonej społeczności polonijnej. 26 sierpnia każdego roku obchodzony jest przez wspólnotę katolicką w Polsce, jak też przez wierzącą Polonię świata jako dzień poświęcony Najświętszej Maryi Pannie Częstochowskiej. W wielu wspólnotach polonijnych na południu Brazylii w dniu 26 każdego miesiąca zbierają się wierni, aby wspólnie się modlić do Pani Jasnogórskiej. Następnie przedstawił zarys historii 140 lat polskiej obecności w Brazylii z wymienieniem cech, które charakteryzują Polaków i ich potomków: rzetelność, pracowitość, głęboka wiara i przywiązanie do Kościoła katolickiego, poczucie humoru. Wymienił również niektóre zwyczaje polskie, jakie zachowały się po dzień dzisiejszy w środowisku polonijnym w tym kraju.

Po swoim wystąpieniu Tito Zeglin podjął dalsze prowadzenie uroczystej sesji Rady Municipalnej. Poprosił, aby zabrał głos Marian Kurzac - prezesa stowarzyszenia „União Juventus”. Mówca zarysował historię towarzystwa mającego polskie korzenie i skierował do wszystkich zaproszenie do odwiedzin nowej siedziby stowarzyszenia. Kolejnym mówcą był prezes „Braspolu” - inż. Rizio Wachowicz. Z właściwą sobie spontanicznością, jak też głębią znajomości duszy tutej-

szych Polonusów snuł przed uczestnikami sesji epopeję polskiego imigranta w tym kraju z zaznaczeniem jego wkładu w rozwój brazylijskiej ojczyzny. Mówił także o 19 letnim zmaganiu „Braspolu”, na terenie 16 stanów brazylijskiej federacji, aby lokalne środowiska polonijne zachowały świadomość o polskiej tożsamości etnicznej, jak również troszczyły się o przetrwanie - w bogatej kulturowo wieloetnicznej społeczności Brazylii - polskich zwyczajów i tradycji. Następnie Tito Zeglin poprosił biskupa Ladislau Biernaskiego o zabranie głosu. Hierarcha przedstawiając się powiedział, że jest wnukiem polskich imigrantów, którzy osiedlili się w pobliżu Kurytyby w Orleans (dzisiaj to już dzielnica miasta). Mówca przypomniał ze swego dzieciństwa to, co stanowiło bogactwo społeczności polonijnej: głęboka wiara i żywe uczestnictwo w życiu Kościoła, wartość rodziny, dwujęzyczne szkolnictwo polskie, oraz istnienie polskiego towarzystwa rolnego, które w różnorodny sposób pomagało rolnikom. Ordynariusz diecezji São José dos Pinhais podkreślił znaczące bogactwo rozwiniętego regionu, w którym pełni posługę religijną. Według niego widok z lotu ptaka przypomina rozwiniętą Polskę, Niemcy czy Szwajcarię. Na terenie jego diecezji jest duży procent potomków polskich imigrantów, którzy tam się osiedlili i dzisiaj swoją uczciwą pracą przyczyniają się do rozwoju tego regionu Parany. Tito Zeglin, po wystąpieniu biskupa Biernaskiego, poprosił Dorotę Joannę Barys - konsul generalną RP w Kurytybie o zabranie głosu. Dyplomata szkiecowo przedstawiła główne powody masowej emigracji chłopów polskich do Brazylii. Przedstawiła także rzeczywistość aktualnej Polski, cieszącej się od 20 lat demokracją i suwerennością i należącą do Unii Europejskiej.

Kolejnym punktem sesji było wręczenie okolicznościowych dyplomów: Konsulatowi Generalnemu w Kurytybie, przedstawicielom towarzystw i chórów polonijnych, zgromadzeń zakonnych służących tutejszej Polonii, Polskiej Misji Katolickiej. Dorota Joanna Barys - konsul generalna RP wręczyła dyplom rektorowi PMK. Oto tłumaczenie tekstu: „Rada Muncypalna Kurytyby, stolicy stanu Parany, z okazji uroczystości zorganizowanej w dniu 26 czerwca 2009 roku, na prośbę radnego Tito Zeglin, wypowiada słowa powin-

szowania i aplauzu Polskiej Misji Katolickiej w Brazylii, z okazji obchodów 140 lat Polskiej Imigracji w Brazylii. Pałac Rio Branco, 26 czerwca 2009 r. (W dolnej części dyplomu widnieją podpisy) Radny Tito Zeglin - 1 wiceprzewodniczący Rady i wnioskodawca, Radny João Claudio Derosso - przewodniczący”. Wspólne odśpiewanie hymnu municypalnego Kurytyby zamknęło uroczystą sesję. Następnie radny Tito Zeglin zaprosił wszystkich zebranych do przejścia do sąsiedniego budynku, gdzie w dużym salonie odbyło się przyjazne spotkanie przy lampce wina. W klimacie serdeczności, przyjaźni brazylijsko-polskiej i polonijnej, upływało to szczególne i okolicznościowe spotkanie upamiętniające 140 letnią historię polskiej obecności w Brazylii.

Ks. Zdzisław Malczewski TChr

Z nadzieją i ufnością - po długoletniej przerwie - powracamy do wydawanie pisma PMK w Brazylii. Pragniemy, aby „Echo PMK w Brazylii” stało się naszym wspólnym pismem. Dlatego też zachęcamy duszpasterzy polonijnych, kapłanów posługujących w brazylijskich parafiach: piszcie do „Echa”, dzielcie się swoimi przeżyciami, spostrzeżeniami! Zachęcamy Siostry zakonne, aby włączyły się we wspólne redagowanie naszego pisma! Zapraszamy również Liderów polonijnych! Piszcie na adres rektora PMK w Kurytybie! Czekamy na Wasze teksty!

Częstotliwość ukazujących się kolejnych numerów „Echa” uzależniona jest od dobrych i solidarnych Serc! Może i TY zechcesz być jednym z Nich?

MISJONARZE POLSCY W ŚWIECIE

Według danych Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, obecnie w 94 krajach misyjnych pracuje 2.113 misjonarzy z Polski. Ponad połowę z nich to księża i bracia zakonni, którzy służą głównie w Afryce i Ameryce Łacińskiej. Drugą grupę pod względem li-

czebnym stanowią siostry zakonne pracujące przeważnie na Czarnym Łądzie. Do Afryki wyjeżdżają też najczęściej polscy misjonarze świeccy, których na całym świecie jest obecnie 33.

Najwięcej polskich misjonarzy pracuje w Brazylii, Kamerunie oraz Argentynie. Biorąc pod uwagę całe kontynenty, najwięcej Polaków pełni posługę misyjną w Afryce, następnie w Ameryce Południowej, Azji, Oceanii, a najmniej w Ameryce Północnej.

AGENDA REKTORA NA NAJBLIŻSZY OKRES:

5 lipca:

- Udział w obchodach 29. rocznicy po-
bytu Ojca św. Jana Pawła II w Kurytybie.

11 - 15 lipca:

Pobyty w stolicy kraju w Brasílii.

- Udział w złotym jubileuszu kapłań-
stwa ks. prałata Czesława Rostkow-
skiego, proboszcza brazylijskiej parafii
św. Judy Tadeusza. Na temat posługi
duszpasterskiej Złotego Jubilata w Bra-
zylíi napiszemy w stosownym czasie.

- Przewidziane składanie wizyt kurtu-
azyjnych w stolicy w:

- Ambasadzie RP i ewentualne spotka-
nie z JE. Ambasadorem prof. dr hab.
Jackiem Junosza Kisielewskim,

- Siedzibie Krajowej Konferencji Bisku-
pów Brazylii (CNBB) i spotkanie z se-
kretarzem generalnym Episkopatu bi-
skupem Dimas Lara Barbosa,

- Sekretariacie duszpasterstwa migran-
tów Krajowej Konferencji Biskupów
Brazylii oraz innych instytucjach zaj-

mujących się migracjami.

13 września:

- W parafii św. Jana Chrzciciela w Ku-
rytybie odbędzie się uroczystość złote-
go jubileuszu kapłaństwa ks. mgr Be-
nedykta Grzymkowskiego TChr - za-
służonego duszpasterza polonijnego i
poprzedniego rektora PMK w Brazylii.
Do wzięcia udziału w powyższej uro-
czystości serdecznie zapraszamy Czi-
godnych kapłanów, siostry zakonne
oraz przedstawicieli lokalnych wspól-
not polonijnych!

*Dziękujemy pani Marii de Lourdes z Zarządu
Głównego „Braspol” za udostępnienie zdjęcia z
uroczystej sesji Rady Muncypalnej w Kurytybie!*

Serdeczna prośba:

O planowanych uroczystościach
jubileuszowych polskich duszpa-
sterzy i sióstr zakonnych, jak też o
różnych obchodach polonijnych
uprasza się o powiadomienie rek-
tora PMK z pewnym wyprzedze-
niem czasowym, jeżeli chcemy,
aby rektor wziął w nich udział!

**Biuletyn „Echo Polskiej Misji Katolickiej” wydany został nakładem „Projeções”
w Kurytybie, stolicy stanu Paraná.**

**PMK nie ponosi odpowiedzialności za treść artykułów autorskich.
Zezwala się na dokonywanie przedruków pod warunkiem podania źródła.**

**Nakład 500 egzemplarzy.
www.tchr.org/pmkscuritiba**